

Tommo - kertomus keksijästä

Syyskuussa 1877 syntyi Orimattilan Vohlojan tilalla Juho ja Helena Vohloselle poika.

Myöhemmin perheeseen syntyi vielä kaksi poikaa, jotka saivat ehkäpä enteellisiksi tarkoitetut etunimet Kelpo Hyvä ja Oiva Lahja, sekä kaksi tyttäretä, joille annettiin kauniit ja kertovat nimet Sievä Maria (Maija) ja Oma Eeva, mutta tämä ponteva poika, Tommo, sai kasteessa vain yhden miehekkään nimen Tuomas. Perhe kutsui häntä Tommoksi ja Tommona hänet tunnettiin virallisestikin. Vasta muutamia vuosia ennen hänen kuolemaansa 1930-luvun lopussa voimme nähdä patenttiasiakirjoissa nimen Tuomas Vohlonen, silloin hän oli jo lukuisien patenttien haltija ja hänellä oli perusteilla yritys, josta tuli menestys.

Lasten ollessa vielä pieniä joutui Juho Vohlonen perheineen jättämään Orimattilan kotitilan, tyypillinen maatalon nuoremman pojan kohtalo siihen aikaan. Lyhyeksi aikaa perhe muutti Lappeenrantaan ja sieltä pian Ruokolahdelle Kekäleenmäen kylään, jossa Juho Vohlonen toimi seppänä ja harjoitti myös maanviljelystä.

Helena ja Juho Vohlonen eivät olleet itse voineet käydä kouluja, mutta he olivat päättäneet, että heidän lapsensa pääsisivät korkeimpaan oppiin, myöskin molemmat tyttäret, mikä ei ollut aivan tavallista 1800-luvulla. Lapset näyttävät olleen yhtä päättäväisiä kuin vanhempansa. Kekäleenmäki oli Ruokolahden syrjäistä metsäkulmaa, mutta sieltä alkoi viiden Vohlosten lapsen koulutie. Kansakoulun he kävivät Ruokolahdella, keskikouluun oli lähdeittävä Lappeenrantaan.

Lapset asuivat viikot koulukortteerissa Lappeenrannassa, mutta tulivat pyhiksi kotiin Ruokolahdelle. Talvisaikaan he hiihtivät koulumatkat, syksyisin ja keväisin vesitaipaleet soudettiin, muuten käveltiin. Toisinaan tarjoutui myös satunnainen hevoskyyti.

Lukio käytiin Viipurissa ja siellä nuoret Vohloset suorittivat ylioppilastutkintonsa. Vanhemmat muuttivat Lappeenrantaan poikien ollessa lukioiässä ja pojat hiihtivät talviviikonloppuina edestakaisin viidenkymmenen kilometrin taipaleen Lappeenrannan ja Viipurin välillä.

Pojista Tommo ja Kelpo suorittivat maanmittausinsinöörin tutkinnon Suomen polyteknillisessä opistossa, Oivasta tuli upseeri. Tytöt Eeva ja Maija valmistuivat agronomeiksi ensimmäisten Suomessa maatalousalan tutkinnon suorittaneiden naisten joukossa. Maijasta tuli lammasasiantuntija. Hän kirjoitti aiheesta artikkeleita ja vuonna 1927 julkaistiin hänen kirjansa Nykyaikainen lammastalous.

Sisarukset Maija ja Eeva asettuivat asumaan Ruokolahden kirkolle Tuheliuksenmäki -nimiselle tilalle, jonka lapset yhdessä olivat ostaneet äidilleen vanhuudenkodiksi hänen jäätyään leskeksi. Maija muutti tilan nimen Lammasniemeksi ja sisarensa Eevan kuoltua eli siellä yksin korkeaan ikään. Häneltä pääosin ovat peräisin tietomme Tommosta ja Vohlosten perheestä.

Vohlos -nuorukaiset olivat innostuneita reippaasta ulkoilmaelämästä, urheilusta, voimailusta, metsästyksestä ja kalastuksesta. Kelpo, joka työskenteli maanmittarina Porissa oli kilpatason painija, olympiavoittaja Verner Weckmanin oppilas. Veljesten välisissä karhunpaineissa Tommo kertoman mukaan kuitenkin helposti selätti Kelpo-veljensä. Kelpolla oli toinenkin mestaruuslaji kyykkyhyppely. Hän pystyi hyppäämään kyykyssä satoja kertoja peräkkäin. Koska kukaan ei jaksanut laskea moista hyppyjen määrää, kehitti keksijä Tommo veljelleen hyppylaskurin nykyisen askelmittarin edeltäjä ilman muuta. Tämä oli yksi Tommon lukemattomista patentoimattomista keksinnöistä.

Tommoa veti puoleensa jylhä luonto, salometsät ja hanget ja aivan erityisesti avarat vedet. Asetuttuaan 1920-luvulla Helsinkiin asumaan hän saattoi jopa vuokrata yksityisen lentokoneen päästäkseen Saimaalle, jonka rannalla hänellä oli pieni Penta-ulkolaitamootorilla varustettu vene. Helsingistä lento Immolaan, sieltä taksilla Ruokolahden kirkolle Maija-siskon Lammasniemeen ja veneellä ulos aavalle Suur-Saimaan selälle.

Eräällä kalastusretkellään hän osui Suomen suurimmalla sisävesiselällä ajamaan moottorinsa Murhakorvenkari -nimiseen kivikkoon, joutui soutumieheksi ja rantautui onnekaasti hiekkaiseen poukamaan. Katseltuaan hetken järvenselkää ja laajaa hietikkoa ympärillään hän käveli polkua pitkin lähimpään taloon, jonka tiluksiin arvasi mairinnoisupaikkansa kuuluvan ja pyysi saada ostaa rannan. Kaupat syntyivät ja näin Tommo asettui Rukolahden Utulaan. Hän rakensi rantaan saunan, jonne tulla kylpemään kun liiketoimet ja patenttitaistot Helsingissä antoivat myöten. Tommo saunoi tauotta tuntikausia välillä uiden tai lumessa kieriskellen ja teki erinäisiä saunomisenparannuskeksintöjä kuten jatkuvalämmitteisen kiukaan ja löylyautomaatin.

Suunnistautuminen oli Tommon mieliharrastus ja siitä tuli lopulta hänen elämäntyönsä. Suunnistus- ja maastonmittauslaitteiden luotettavuus, vakaus ja helppo käytettävyys olivat hänen jatkuvan kehittelynsä kohteita. Tommo Vohlonen oli väkivahva mies. Hän pystyi paljain käsin taivuttamaan hevosenkengän. Toisaalta hänen lajinsa oli herkkyys. Seuraavassa katkelmia Tommon ensimmäisestä kompassia koskevasta patentista (FI6183) vuodelta 1915. *”Esilläoleva keksintö tarkoittaa sellaisia parannuksia kompasseihin, että asteikon lukemista suuresti viivyttävät kompassineulan heilahdukset ja värähdykset aivan lyhyessä ajassa pysähtyvät, kompassineulan herkkyyden tai suunta-tarkkuuden siitä vähääkään kärsimättä...”* Keksintö on *”tunnettava syrjittäin seisovasti ripustetusta, sopivan levyisestä, mutta aivan ohukaisesta magneettilehdestä, jonka liikkeet ilman vastus pian seisauttaa”* ja *”magneettilehti, tunnettava siitä, että sen molemmat lukemiskärjet ja tukipiste laakerikiven kuopukassa ovat sovitettut samalle suoralle viivalle, jonka kautta kärjet vapautuvat neulan väräjäväistä liikkeistä”*.

Kastehelmi Nikkanen

Tommo Vohlosen keksinnöistä urauurtavin oli menetelmä nestetäytteen marssikompassin valmistamiseksi ja yritys, jonka hän vuonna 1936 perusti vaimonsa Ellin ja veljenpokansa Kaukon kanssa on Suunto oy.

Patentti- ja rekisterihallituksen ja Suunto oy:n yhteistyönä on Innogalleriaan koottu näyttely **Vohlonen ottaa suunnan**, jossa esitellään keksijä Tuomas Vohlonen, hänen patenttinsa ja kompassikeksintöjen mielenkiintoiset käsittelyvaiheet. Näyttelyssä on esillä myös Tuomas Vohlosen perustama yritys Suunto kertomuksin, kuvin ja esinein.

Näyttely on avoinna 15.6. 15.11.2006.

Patentti- ja rekisterihallituksen Innogalleria

Olavinkatu 1, Helsinki.

Avoimma ma pe klo 8.00 16.00.

Vapaa pääsy.

Lisätietoja Kastehelmi Nikkanen, näyttelyassistentti PRH, gsm 040 549 2737.

Näyttelyn tekstejä luettavissa Innogallerian sivuilta osoitteessa www.prh.fi.